

alle Joden, einde 1943. Maar dat is gelukkig nooit waarheid geworden. Achtergeblevenen vormden wat in één beschrijving wordt genoemd 'een joodse schuilgemeente', met een voorganger, die – met medewerking van de burgerlijke stand voorzien van een schuilnaam – rondtrekkend het contact onderhield.

Eén Jood had toen al, door in te breken in de door de Duitsers verzegelde synagoge, zilveren voorwerpen en archief geroofd van degenen die aan het roven waren. Er ontstond een eigen joods hulpsysteem, waarbij het er zelfs van kwam dat vanaf het hartje van de hongerwinter tot aan de bevrijding *elke dag* door de 'ondergrondsche Joodsche gemeente' 225 porties warm voedsel werden verstrekt. Temidden van ons was er toen dus, zonder dat we het wisten, een uitzonderlijk voorbeeld van joodse veerkracht, saamhorigheid, en strijdbaarheid.

U, mevrouw Metz, zijn wij dankbaar voor uw verbeelding van het leed dat aan het joodse volk is aangedaan, maar ook om het getuigenis dat het geeft van het gezegende leven. Het was geen makkelijke zaak een plaats te vinden voor uw kunstwerk. U heeft ervoor moeten vechten. En daarbij mag ik niet vergeten de ons ontvallen Erik Krop, die zich zo beijverd heeft voor dit monument ter nagedachtenis van onze vermoorde joodse Rotterdammers.

Het is een sobere plechtigheid, die wij vandaag meemaken.

Ik moet zeggen 'vieren'. Dat u, Majesteit, als hoogste vertegenwoordiger van ons volk, deze beelden zult onthullen, laat zien dat ons volk met eerbied wil denken aan die tienduizend van Rotterdam en in hen aan die vele tienduizenden in Nederland en die miljoenen in Europa.